

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.858167

Geliş Tarihi (Received): 11.01.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 02.07.2021

Online Yayın Tarihi (Published): 30.09.2021

HEDEF YÖNELİMİNİN YORDAYICISI OLARAK ALGILANAN MOTİVASYONEL İKLİM: GÜREŞÇİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Eylem GENCER¹

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, KIRŞEHİR

Öz: Araştırmanın amacı güreşçilerin motivasyonlarının daha iyi anlaşılabilmesi için hedef yönelimlerini ve algıladıkları motivasyonel iklimi belirlemek, hedef yönelimi ile motivasyonel iklim algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve bu yapıları milli olma durumuna göre karşılaştırmaktır. Çalışma betimsel ve ilişkisel araştırma modeliyle desenlenmiştir. Araştırmaya 106 güreşçi gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği” ve “Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik ve çıkarımsal istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Sonuçlar güreşçilerin hedef yönelimi bakımından görev yönelim eğilimli olduklarını ve motivasyonel iklimi ustalık iklimi temelli algıladıklarını göstermiştir. Hedef yönelimi ile algılanan motivasyonel iklim arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. En kuvvetli ilişkiler ego yönelimi ile performans iklimi ve görev yönelimi ile ustalık iklimi arasında gözlenmiştir. Bunun yanında performans ikliminin ego yöneliminin anlamlı bir yordayıcısı ve ustalık ikliminin de görev yöneliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Ayrıca milli olan ve milli olmayan güreşçilerin hedef yönelim eğilimleri ile motivasyonel iklim algıları anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. Sonuç olarak, algılanan motivasyonel iklim, hedef yönelim eğilimlerinin farklılaşmasında etkili olabilir ve motivasyon durumsal faktörlerden ziyade, süreç ve içinde bulunulan ortamda daha iyi anlaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, hedef yönelimi, motivasyonel iklim, güreş

PERCEIVED MOTIVATIONAL CLIMATE AS THE PREDICTOR OF GOAL ORIENTATION: A RESEARCH ON WRESTLERS

Abstract: The purpose of the study is to determine the dispositional goal orientations and perceived motivational climate of wrestlers, to reveal the relationship between goal orientation and motivational climate, and to compare these structures according to national/international status. The research was designed in descriptive and associational research model. A total of 106 wrestlers participated in the study voluntarily. The “Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire” and the “Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire” were used as data collection tools. Descriptive statistics and inferential statistics techniques were employed in the analysis of the data obtained. Results showed that the wrestlers were task-oriented regarding goal orientation, and they perceived the motivational climate based on mastery climate. Besides, significant relationships were found between goal orientation and perceived motivational climate. The strongest relationship was observed between ego orientation and performance climate, and between task orientation and mastery climate. In addition, while the performance climate is a significant predictor of ego orientation, mastery climate is a significant predictor of task orientation. Furthermore, goal orientation dispositions and perceived motivational climates did not differ significantly with regard to national/international status. In conclusion, perception of motivational climate may affect the differentiation of dispositional goal orientation, and motivation can be better understood by the process and achievement context rather than situational factors.

Key Words: Motivation, goal orientation, motivational climate, wrestling

GİRİŞ

Motivasyonu anlamak ve geliştirmek, psikolojinin yanı sıra egzersiz ve spor psikolojisindeki en önemli araştırma konularından biridir. Motivasyon kavramı enerji, yönelim ve devamlılıkla ilgilidir (Ryan ve Deci, 2000). Hedeflerin nasıl ve neden ortaya çıktığını ve bu hedeflerin nasıl sürdürüldüğünü açıklamaya çalışır (Frey ve Jegen, 2001).

Modern teorilere göre motivasyon bir varlık değil, bir süreçtir (Maehr ve Braskamp, 1986). Dolayısıyla, motivasyonu anlamak için motivasyon sürecini ve süreci yönlendiren yapıların anlaşılması gerekir (Roberts ve ark., 2007). Motivasyon süreci, başarı davranışını harekete geçiren, yönlendiren ve düzenleyen psikolojik yapılarca açıklanır (Roberts ve ark., 2007). Bu yapılar; bireysel ve sosyal olarak değerli hedefler, duygusal uyarılma ve kişisel irade inançlarıdır (Roberts, 2001). Motivasyon kavramı, tarihsel süreç içerisinde determinist anlayıştan mekanik anlayışa ve organizmik anlayıştan bilişsel anlayışa kadar farklı teorilere göre tartışılmıştır (Ford, 1992). Motivasyon teorileri, davranışı neyin harekete geçirdiğine ve yön verdiğine odaklanır (Ryan ve Deci, 2017). Literatürde, motivasyon teorilerinin açıklamaya çalıştığı başarı davranışı, tipik olarak davranışsal yoğunluk (çok çaba sarf etme), devamlılık (çok denemeye devam etme), eylem olanakları seçimi ve performans (sonuçlar) olarak tanımlanmıştır. Fiziksel aktivite ortamlarında başarı davranışları, katılımcılar daha çok çabaladıklarında, daha fazla konsantre olduklarında, daha uzun süre devam ettiklerinde, daha fazla dikkat ettiklerinde, daha iyi performans gösterdiklerinde, daha uzun süre çalışmayı seçtiklerinde ve/veya fiziksel aktivitelere katıldıklarında ya da bıraktıklarında tanık olunan davranışlardır (Roberts, 2001). Başarı davranışının belirleyicileri, yaklaşma ve/veya kaçınma eğilimleri, beklentiler, başarı ve başarısızlığın teşvik edici değerleri ve/veya başarılı olma veya başarısız olma olasılığı gibi bilişsel değerlendirmeleri içermektedir (Roberts, 2001).

Spordaki motivasyon araştırmalarının çoğu sosyal-bilişsel bir yaklaşım benimsemiştir (Duda, 1992, 2001; Duda ve Hall, 2001; Duda ve Whitehead, 1998; Roberts, 1984, 1992, 2001; Roberts ve ark., 1997). Bu yaklaşıma göre başarı, fiziksel aktivite ortamında kişisel veya sosyal olarak değer verilen bir hedefe ulaşılması olarak tanımlanabilir. Hedef her birey için farklılık gösterebilir; ama ister kilo vermek ister bir beceriyi geliştirmek veya bir rakibi yenmek olsun, bu hedefe ulaşılması kişisel veya sosyal olarak değerli olarak algılanır (Roberts, 2001). Bu nedenle başarı öznel olarak tanımlanır ve hedefe ulaşmada başarı veya başarısızlık, bireyin başarı davranışının sonucunu değerlendirmesine dayanır (Maehr ve Nicholls, 1980; Spink ve Roberts, 1980).

Sosyal-bilişsel bir yaklaşım olan Başarı Hedef Yaklaşımı, bireyin rasyonel bir şekilde faaliyet gösteren, kasıtlı, hedef yönelimli bir organizma olduğunu ve başarı durumlarında, başarı hedeflerinin bireyin başarı inançlarını yönlendirdiğini ve sonraki kararlarında ve davranışlarında yol gösterdiğini varsayar (Roberts ve ark., 2007). Bu yaklaşıma göre, bireyin motivasyonunu anlamak için başarı davranışının birey için işlevi ve ne anlam ifade ettiği dikkate alınmalı ve eylemin amacı anlaşılmalıdır. Çünkü bireyler benimsemiş oldukları hedefler vasıtasıyla başarı davranışlarına anlam verir ve bu hedefler başarıya gayretinin amaçlarını yansıtırlar. Başka bir ifadeyle Başarı Hedef Yaklaşımı, başarı ilişkili davranışlara yön veren hedef türlerini (amaçlar ya da sebepler) ifade etmektedir (Roberts ve ark., 2007).

Başarı Hedef Yaklaşımına göre bireylerin davranışta bulunurken ego veya görev odaklı hareket etmeye yatkın oldukları varsayılır ve bu yatkınlıklara başarı hedefi yönelimleri denir. “Görev” ve “ego” olarak adlandırılan bu iki temel hedef yönelimi, bireylerin kendi yetenek düzeylerini yargılamalarıyla ilişkilidir ve sahip oldukları yeterlik algısına göre farklılık gösterebilir

(Nicholls, 1984). Ego veya görev yönelim eğilimli olmadaki bireysel farklılıklar, görev veya ego içeren ortamlardaki sosyalleşmenin veya sınıf ve fiziksel aktiviteler gibi başarı ortamlarındaki önemli deneyimlerin bir sonucu olabilir (Nicholls, 1989; Roberts ve ark., 1997). Başka bir ifadeyle, bireylerin ego ya da görev yönelimli olmalarının temelinde, sosyalleşme ortamlarında pekiştirilen yönelimler ya da egzersiz ve spor ortamlarındaki elde ettikleri başarılar etkin olabilir.

Hedef yönelimlerinden ilki olan görev yönelimi, beceri öğrenimi, sıkı çalışma ve görevde ustalığı gösterme ile ilişkilidir (Moran, 2004). Ego yönelimi ise üstünlük, aşağılık duyguları, tanınmışlık ve ön plana çıkma ile ilişkilidir. Görev yönelimli bir birey çok çalışarak ve akranlarıyla iş birliği yaparak başarıya ulaşacağına inanırken; ego yönelimli birey ise sahip olduğu üstün yeteneği kanıtlayarak başarıya ulaşacağına inanmaktadır (Duda, 1993). Görev yönelimli sporcular göreve ilgi gösterirler, uygulamadan keyif alırlar ve performanslarından memnun olurlar. Bunun aksine ego yönelimine sahip sporcular üstün yeteneğe sahip olduklarında performanslarından memnun olurlar, spordan keyif alır ve ilgi gösterirler (Altıntaş, 2010). Birbirinden bağımsız bu iki yönelimin her sporcuda belirli derecelerde var olabileceği ifade edilmektedir (Jagacinski ve Nicholls, 1984). Yani sporcu hem beceri öğrenimine ve görevde yetkinleşmeye yönelirken, aynı zamanda üstün olmayı da isteyebilir. Bu yönelimlerin genel anlamda nispeten istikrarlı olduğu kabul edilse de (Duda ve Whitehead, 1998; Roberts ve ark., 1998), bireyin görevdeki performansına bağlı olarak değişebilen bilişsel yapılar olduğu ifade edilmektedir (Roberts ve ark., 2007).

Başarı Hedef Yaklaşımına göre hedef yönelimlerinin yanında başarı davranışını etkileyen motivasyonun bir diğer boyutu algılanan motivasyonel iklimdir (Nicholls, 1989). Motivasyonel iklim, bir takım veya kulüpte var olan genel ortamı ve sporculara ilettiği mesajı ifade eder (Roberts ve ark., 2007). Algılanan motivasyonel iklim “ustalık” ve “performans” iklimi olmak üzere iki boyutta ele alınmaktadır. (Duda ve Hall, 2001). Ustalık iklimi sporcuları becerilerini geliştirmek için davranışta bulunmaya teşvik ederken, performans iklimi sporcuların takım arkadaşları da dahil olmak üzere diğer sporculardan daha iyi performans göstermeleri gerektiğine inanmalarına yol açar (Roberts ve ark., 2007). Bunun yanında, ustalık iklimi çabayı, iş birliğini, öğrenmeyi ve görevde ustalığı desteklerken, performans iklimi normatif karşılaştırmaları, iç rekabeti ve sporcular tarafından yapılan hatalara antrenörler tarafından cezalandırıcı bir yaklaşım geliştiren durumları ifade eder (Roberts, 2001).

Alanyazın incelendiğinde hedef yönelimi ile algılanan motivasyonel iklim arasında anlamlı ilişki olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Gencer, 2012; Gencer ve İlhan, 2012; Gencer ve Öztürk, 2018; Toros ve Koruç, 2005; Üngür, 2009). Bu çalışmalarda yüksek düzeydeki ilişkiler ego yönelimi ile performans iklimi ve görev yönelimi ile ustalık iklimi arasında saptanmıştır. Bu bulgular bize spor ortamlarında desteklenen motivasyonel iklimler ile sporcuların hedef yönelimleri arasında etkileşimsel bir durumun var olabileceğinin ipuçlarını vermektedir. Başka bir ifadeyle, çabanın ve görevde ustalığın desteklendiği bir ortam (ustalık iklimi) başarıya ulaşmada sıkı çalışma ve görevi en iyi şekilde yerine getirme (görev yönelimi) amaçlarına hizmet ediyor olabilir. Benzer şekilde normatif karşılaştırmaları ve rekabeti destekleyen bir ortamın (performans iklimi) da başarıya ulaşmada sahip olunan üstün yeteneği (ego yönelimi) ön plana çıkardığı düşünülebilir. Yani sporcuların başarıya ulaşmada izleyeceği yol benimsemiş oldukları hedef yöneliminden etkilenebileceği gibi, algıladıkları motivasyonel iklim de bu yönelimi benimsemelerinde etkili olabilir. Nitekim antrenörlerin sporcuların motivasyonel iklim algısının ve motivasyon kalitesinin inşasında aktif bir rol oynadıkları ve sahip olunan motivasyonel yönelim eğilimlerinin spor ortamlarındaki ustalık ya

da performans iklimler yoluyla pekiştirilmesinin sonucu olabileceği ifade edilmektedir (Roberts, 2001).

Bu bağlamda, araştırmada güreşçilerin motivasyonlarının daha iyi anlaşılabilmesi için hedef yönelim eğilimlerinin ve motivasyonel iklim algılarının belirlenmesi, hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması ve bu iki yapının milli olma durumlarına göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Böylelikle güreşçilerin hedef yönelimleri belirlenerek bu yönelimleri destekleyen motivasyonel iklimler saptanıp, antrenörlere bu süreci amaca uygun olarak yönetme, başka bir ifadeyle oluşturacakları motivasyonel iklimler aracılığıyla güreşçilerin başarıya ulaşmadaki izleyecekleri yola (hedef yönelimi) yön verme fırsatı sağlanabilir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma pozitivist paradigmaya dayanan betimsel (tarama) ve ilişkisel araştırma (korelasyonel, nedensel karşılaştırma) deseniyle gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk ve ark., 2015).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu uygun örnekleme yöntemine (Büyüköztürk ve ark., 2015) göre belirlenmiş Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde öğrenim görmüş/gören ve spor yaşantılarına farklı spor kulüplerinde devam eden 106 erkek güreşçiden oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay elde mevcut ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2011). Sporcuların yaşları 18 ile 27 arasında değişmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 21.43 ± 2.69 'dur. Katılımcıların %66'sı milli güreşçi (n=70) ve %34'ü milli olmayan (n=36) güreşçilerdir.

Veri Toplama Araçları

Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği: Ölçek, Duda (1989) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlama çalışması Toros (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, 6 ego yönelimi, 7 görev yönelimi olmak üzere toplamda 13, 5'li Likert-tipi maddeden oluşmaktadır. Toros (2001) Türk sporcular için açıklayıcı faktör analizi aracılığıyla gerçekleştirdiği yapı geçerliği çalışmasında, ego ve görev yönelimi faktörlerinin genel varyansın %58'ini açıkladığını, geçerlik ve güvenilirlik bakımından, iç tutarlık görev yönelimi için .87, ego yönelimi için .85 bulunmuştur. Üç haftalık test tekrar test güvenilirliği görev yönelimi için .65, ego yönelimi için .72 olarak saptanmıştır. Ölçekte görev ve ego yöneliminin belirlenmesine yönelik maddeler yer almaktadır. "En iyi ben olduğumda kendimi sporda başarılı hissederim" ifadesi ego yönelimine karşılık gelen maddelerden birisi iken, "Öğrendiğim bir beceriyi gerçekten doğru yaptığıma inandığımda kendimi sporda başarılı hissederim" ifadesi görev yönelimine yönelik örnek maddelerden birisidir. Bu araştırmada gerçekleştirilen iç tutarlık analizinde Cronbach Alpha katsayısı (α) ego yönelimi için .73, görev yönelimi için .79 olarak bulunmuştur.

Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği: Ölçek, Walling ve ark. (1993) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlama çalışması Toros (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. 9 performans iklimi, 12 ustalık iklimi olmak üzere toplamda 21, 5'li Likert-tipi maddeden oluşmaktadır. Toros (2001) Türk sporcular için açıklayıcı faktör analizi aracılığıyla gerçekleştirdiği yapı geçerliği çalışmasında, ustalık ve performans iklim faktörleri ölçeğin genel varyansını %51 oranında açıklamıştır. Geçerlik ve güvenilirlik bakımından, iç tutarlık ustalık iklimi için .84, performans iklimi için .90 olarak saptanmış, üç haftalık test tekrar test

güvenirliği ustalık iklimi için .66, performans iklimi için .74 bulunmuştur. Ölçekte sporcuların motivasyonel iklim algılarının belirlenmesine yönelik ifadeler yer almaktadır. “Bu takımda koçlar, bazı oyuncularını diğerlerinden daha fazla tercih ederler” ifadesi performans iklimini betimlerken, “Bu takımda oyuncular, eksik yönleri üzerine çalışmak için teşvik edilirler” maddesi ustalık iklimini betimleyen bir ifadedir. Bu araştırmada gerçekleştirilen iç tutarlık analizinde Cronbach Alpha katsayısı (α) performans iklimi için .72, ustalık iklimi için .73 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 25/12/2020 tarih ve 2020/5 karar numaralı “Etik Kurul Raporu” alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda öğrenim görmüş/gören güreşçilerle iletişime geçilmiş, araştırmanın amacı ve içeriği açıklanmıştır. Veriler katılımcılardan 2020-2021 eğitim öğretim yılında çevrimiçi ortamda (Google Formlar) toplanmıştır. İlgili ölçeklerin ortalama cevaplama süresi yaklaşık 10 dakikadır. Araştırmaya katılmak için gönüllü olan sporcular ilgili ölçekleri araştırmacının denetiminde doldurmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 22 programından yararlanılmıştır. Araştırma grubundan elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği normallik testiyle (Test of Normality) sınanmış, ego yönelimi için çarpıklık değeri $-.362$, basıklık değeri $-.142$; görev yönelimi için çarpıklık değeri $-.429$, basıklık değeri $.106$; performans iklimi için çarpıklık değeri $-.203$, basıklık değeri $-.390$; ustalık iklimi için çarpıklık değeri $-.840$, basıklık değeri $.915$ olarak tespit edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin $+1,500$ ve $-1,500$ arasında olması durumunda verilerin normal dağıldığını belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere çalışmada elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri $+1,500$ ve $-1,500$ arasında bulunmuştur. Bu sebeple araştırmada parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde; ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler ve hedef yönelimi ile algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişkiyi tespit etmek için basit korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi, hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklimi millilik durumuna göre karşılaştırmak için bağımsız örneklemelerde t-testi gibi çıkarımsal istatistikler kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde güreşçilerin hedef yönelimi ve motivasyonel iklim algısı betimsel istatistiklerine, hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişkilere ve hedef yönelimi ile algılanan motivasyonel iklimin millilik durumuna göre karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların hedef yönelimi ve motivasyonel iklim algısı betimsel istatistikleri

	Ortalama	Standart sapma
Ego yönelimi	3.43	.71
Görev yönelimi	3.79	.67
Performans iklimi	3.62	.51
Ustalık iklimi	4.30	.63

Tablo 1’de güreşçilerin hedef yönelimi ve motivasyonel iklim algısı ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere güreşçilerin ego yönelim ortalamaları $3.43 \pm .71$,

görev yönelim ortalamaları $3.79 \pm .67$, performans iklim algısı ortalamaları $3.62 \pm .51$ ve ustalık iklim algısı ortalamaları $4.30 \pm .63$ olarak bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre sporcuların hedef yönelimi bakımından görev yönelimi ortalamalarının daha yüksek olduğu, algıladıkları motivasyonel iklim bakımından da ustalık iklim ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim ilişkisine yönelik korelasyon analizi sonuçları

		Performans iklimi	Ustalık iklimi
Ego yönelimi	r	.44*	.30*
	p	.00	.00
Görev yönelimi	r	.28*	.46*
	p	.00	.00

* $p < 0.01$

Tablo 2’de güreşçilerin hedef yönelimleriyle algıladıkları motivasyonel iklimleri arasındaki ilişki verilmiştir. Ego yönelimi ile performans iklim algısı arasında pozitif, orta düzeyde anlamlı ilişki ($r = .44$; $p < .01$), ego yönelimi ile ustalık iklim algısı arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki ($r = .30$; $p < .01$) bulunmuştur. Görev yönelimi ile performans iklim algısı arasında pozitif, düşük düzeyde anlamlı ilişki ($r = .28$; $p < .01$), görev yönelimi ile ustalık iklim algısı arasında pozitif, orta düzeyde anlamlı ilişki ($r = .46$; $p < .01$) bulunmuştur. Hedef yönelimleri ile algılanan motivasyonel iklimler arasındaki en kuvvetli ilişkiler, ego yönelimi ile performans iklim algısı ve görev yönelimi ile ustalık iklim algısı arasında görülmektedir.

Tablo 3. Performans iklim algısının ego yönelimi üzerindeki yordayıcı etkisine yönelik regresyon analizi sonucu

	B	Standart hata	Beta	t	P
Sabit	1.246	.444		2.806	.006
Performans iklimi	.604	.121	.439	4.977	.000

$R = .439$; $R^2 = .192$; $F(1, 104) = 24.771$; $p = .000$

Tablo 3’te algılanan performans ikliminin ego yönelimi üzerindeki yordayıcı etkisine yönelik regresyon analizi sonucu verilmiştir. Analiz sonucunda görüldüğü üzere performans iklim algısının ego yöneliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R = .439$; $R^2 = .192$; $F(1, 104) = 24.771$; $p < .001$). Ego yönelimine ilişkin toplam varyansın %19.2’sinin performans iklim algısı ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. Ustalık iklim algısının görev yönelimi üzerindeki yordayıcı etkisine yönelik regresyon analizi sonucu

	B	Standart hata	Beta	t	P
Sabit	1.710	.403		4.243	.000
Ustalık iklimi	.484	.093	.455	5.214	.000

$R = .455$; $R^2 = .207$; $F(1, 104) = 27.182$; $p = .000$

Tablo 4’te algılanan ustalık ikliminin görev yönelimi üzerindeki yordayıcı etkisine yönelik regresyon analizi sonucu verilmiştir. Analiz sonucu incelendiğinde ustalık iklim algısının görev yöneliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R = .455$; $R^2 = .207$; $F(1, 104) = 27.182$; $p < .001$). Görev yönelimine ilişkin toplam varyansın %20.7’sinin ustalık iklim algısı ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 5. Hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklimin millilik durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik t-testi sonuçları

	Millilik durumu	n	Ort.	Ss	Sd	t	P
Ego yönelimi	Evet	70	3.34	.74	104	-1.91	.06
	Hayır	36	3.62	.63			
Görev yönelimi	Evet	70	3.75	.73	104	-.86	.39
	Hayır	36	3.87	.57			
Performans iklimi	Evet	70	3.59	.51	104	-1.06	.29
	Hayır	36	3.70	.53			
Ustalık iklimi	Evet	70	4.25	.68	104	-1.20	.23
	Hayır	36	4.40	.55			

Tablo 5’te güreşçilerin hedef yönelimleri ve algıladıkları motivasyonel iklimleri milli olma/olmama durumlarına göre karşılaştırılmıştır. Hedef yönelimleri bakımından, milli olan ve olmayan güreşçilerin ego yönelimi ortalamaları ($t=-1.91$; $p>.05$) ve görev yönelimi ortalamaları ($t=-.86$; $p>.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Algılanan motivasyonel iklim bakımından, milli olan ve olmayan güreşçilerin performans iklim algısı ortalamaları ($t=-1.06$; $p>.05$) ve ustalık iklim algısı ortalamaları ($t=-1.20$; $p>.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte gerek hedef yönelimleri gerekse algılanan motivasyonel iklimler bakımından milli olmayan güreşçilerin milli olanlara göre ölçeklerden elde ettikleri ortalama puanların daha yüksek olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada güreşçilerin hedef yönelimleri ile algıladıkları motivasyonel iklimler arasındaki ilişki incelenmiş ve bu motivasyonel yapılar milli olma/olmama durumuna göre karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları güreşçilerin hedef yönelim eğilimlerinden görev yöneliminin daha baskın olduğunu, motivasyonel iklimi daha çok ustalık iklim temelli algıladıklarını göstermiştir. Bunun yanında, hedef yönelimleri ile algıladıkları motivasyonel iklim arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Hedef yönelimi ile algılanan motivasyonel iklim arasında en kuvvetli ilişkiler ego yönelimi ile performans iklimi ve görev yönelimi ile ustalık iklimi arasında saptanmıştır. Bunun yanında, performans ikliminin ego yöneliminin anlamlı bir yordayıcısı ve ustalık ikliminin de görev yöneliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, milli olmayan sporcuların hem hedef yönelim eğilimleri hem de motivasyonel iklim algısı ortalama puanları milli olan sporculara nazaran daha yüksek bulunmuş, fakat farkların anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında, antrenörler tarafından oluşturulan motivasyonel iklimin sporcuların hedef yönelim eğilimlerine etki edebileceği söylenebilir. Başka bir ifadeyle, antrenörler spor ortamlarında oluşturdukları motivasyonel iklimler aracılığıyla sporcuların başarıya ulaşmada izleyecekleri yolu, yani hedef yönelimlerini tayin edebilirler. Nitekim antrenörlerin spor ortamlarında motivasyon iklim algısının inşasında aktif bir role sahip oldukları ve sporcuların motivasyonel yönelim eğilimlerinin spor ortamlarındaki ustalık ya da performans iklimler yoluyla pekiştirilmesinin sonucu olabileceği ifade edilmektedir (Roberts, 2001).

Araştırmada elde edilen sonuçlar alanyazındaki birçok araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Toros ve Kuruç (2005) voleybolcularla gerçekleştirdikleri araştırmalarında ego yönelimi ile performans iklim algısı arasında ve görev yönelimi ile ustalık iklim algısı arasında pozitif anlamlı ilişkiler saptamışlardır. Üngür (2009) futbolcular üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında en kuvvetli ilişkileri ego yönelimi ile performans iklim algısı ve görev yönelimi ile ustalık iklim algısı arasında bulmuştur. Benzer şekilde, Gencer (2012) boksörlerde yaptığı araştırmasında, Gencer ve İlhan (2012) badmintoncularda yaptıkları araştırmalarında ve Gencer ve Öztürk (2018) üniversiteli sporcu-öğrencilerde yaptıkları araştırmalarında ego yönelimi ile

performans iklim algısı ve görev yönelimi ile ustalık iklim algısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit etmişlerdir. Her ne kadar alanyazındaki çalışmalar hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişkiyi tespit etmiş olsa da antrenörlerce oluşturulan motivasyonel iklimin hedef yönelimlerini etkilemesinde dair bir bulguya rastlanmamıştır. Bu açıdan araştırmada elde edilen bulgular alanyazına bir katkı sunabilir.

Araştırma sonuçları alandaki uygulayıcılara, yani antrenörlere ve araştırmacılara önemli çıkarımlar sunmaktadır. Antrenörlerin oluşturdukları motivasyonel iklimlerle sporcuların hedef yönelimlerine etkide bulunabileceği düşüncesinden hareketle, sporcuların kendi yetenek ve yeterlik düzeylerine yönelik algılarının nasıl olduğu antrenörlerce spor ortamlarında gözlemlenerek belirlenebilir. Antrenörlerin oluşturacağı motivasyonel iklimlerle sporcu kendi yetenek ve yeterliğini keşfedebilir. Kendi yetenek ve yeterlik algısına bağlı olarak belirleyeceği hedefler sporcunun başarıya ulaşmada nasıl bir yol izleyeceğini tayin edebilir. Çünkü, sporcular benimsemiş oldukları hedefler aracılığıyla spor ortamlarındaki başarı davranışlarına anlam ve yön vermektedirler (Roberts ve ark., 2007). Kendi yetenek ve yeterlik algısına uygun olmayan bir hedef sporcunun motive olmasını engelleyebilir, hatta demotive olmasına da sebep olabilir. Bu sebeple, antrenörler spor ortamlarında oluşturacakları motivasyonel iklimlerle, başka bir ifadeyle pekiştirdikleri davranışlarla hangi davranışların başarıya ulaşmada etkili olabileceğinin mesajlarını vererek sporcuların buna uygun hedefler geliştirmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, üstün yeteneği olan sporculara yönelik oluşturulacak performans iklim temelli bir ortam, sporcunun kendi yeteneğini keşfetmesine ve başarıya ulaşmada üstün yeteneğini kullanması konusunda hedefler belirlemede yardımcı olabilir. Yine, üstün yeteneğe sahip olan bir sporcuya yönelik oluşturulacak ustalık iklim temelli bir ortam, sporcunun başarıya takım arkadaşlarıyla iş birliği yaparak ve çok çalışarak ulaşabileceğine yönelik mesaj da vererek üstün yeteneğinin yanında takım arkadaşlarına yardımcı olmasına ve daha çok çabalamasına yönelik davranışların ortaya çıkmasına da katkıda bulunabilir. Burada göz ardı edilmemesi gerek husus, birbirinden bağımsız iki hedef yöneliminin (görev ve ego) farklı düzeylerde her sporcuda olabileceği gerçeğidir (Jagacinski ve Nicholls, 1984; Nicholls ve ark., 1990). Yani sporcu aynı zamanda hem beceri gelişimine ve görevde yetkinleşmeye yönelirken, hem de üstün olmaya yönelebilir. Bu yönelimlerin genel anlamla nispeten istikrarlı olduğu kabul edilse de (Duda ve Whitehead, 1998; Roberts ve ark., 1998), kişinin görevdeki performansına bağlı olarak değişmeye tabi olan bilişsel şemalar olduğu unutulmamalıdır (Roberts ve ark., 2007).

Araştırmadaki bir diğer bulgu, milli sporcularla milli olmayan sporcuların hedef yönelimleri ile algıladıkları motivasyonel iklimlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucudur. Bu bulgu bize motivasyonun statik bir yapı olmaktan ziyade dinamik bir süreç olduğunu, durumsal faktörlerden ziyade sürece ve içinde bulunulan ortama bağlı olarak gelişebileceğinin mesajını vermektedir. Nitekim, sporcunun güdülenmesini anlamak için, başarı davranışının birey için işlevi ve ne anlam ifade ettiği dikkate alınmalı ve eylemin amacı anlaşılmalıdır (Roberts ve ark., 2007). Ayrıca, sporcuların sahip olduğu motivasyonel yönelim eğilimleri, beden eğitimi ve spor ortamlarındaki ustalık ya da performans iklimler yoluyla pekiştirilmesinin sonucudur (Roberts, 2001).

Sonuç olarak, sporcuların motivasyonlarının anlaşılmasında kilit öneme sahip olan hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim birbiriyle ilişkili iki yapıdır. Antrenörlerce oluşturulacak motivasyonel iklimler sporcuların hedef yönelimlerinin tayininde anlamlı bir etkiye sahiptir. Ayrıca motivasyon bir süreçtir. Dolayısıyla sporcuların motivasyonlarının anlaşılması için durumsal faktörlerden ziyade, sürecin ve içinde bulunulan ortamın anlaşılması daha doğru olacaktır.

KAYNAKLAR

Altıntaş, A. (2010). *Sporcuların hedef yönelimleri, algılanan güdüsel iklimleri ve algılanan fiziksel yeterliklerinin cinsiyete ve deneyim düzeyine göre karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara, Pegem Akademi.

Duda, J. L. (1992). Motivation in sport settings: A goal perspective approach. In G.c. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (pp. 57-91). Champaign, IL: Human Kinetics.

Duda, J. L. (1993). Goals: A social-cognitive approach to the study of achievement motivation in sport. In R.N. Singer, M. Murphey, & L.K Tennant (Eds.). *Handbook of research on sport psychology* (pp. 421-436). New York: Macmillan.

Duda, J. L. (2001). Achievement goal research in sport: Pushing the boundaries and clarifying some misunderstandings. In G. C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (pp. 129-182). Champaign, IL: Human Kinetics.

Duda, J. L., Hall, H. (2001). Achievement goal theory in sport: Recent extensions and future directions. In R. N. Singer, H. A. Hausenblas, & C. M. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed., pp. 417-443). New York: Wiley.

Duda, J. L., Whitehead, J. (1998). Measurement of goal perspectives in the physical domain. In J. L. Duda (Ed.), *Advances in sport and exercise psychology measurement* (pp. 21-48). Morgantown, WV: Fitness Information Technologies.

Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Ford, M. E. (1992). *Motivating humans: Goals, emotions, and personal agency beliefs*. Sage Publications, Inc.

Frey, B. S., Jegen, R. (2001). Motivation crowding theory. *Journal of Economic Surveys*, 15(5), 589-611.

Gencer, E. (2012). Goal orientation, motivational climate and self-esteem in boxers. *TOJRAS: The Online Journal of Recreation and Sport*. 1(1), 17-30.

Gencer, E., İlhan, E. L. (2012). Goal orientation and motivational climate in badminton athletes. *TOJRAS: The Online Journal of Recreation and Sport*. 1(2), 24-33.

Gencer, E., Öztürk, A. (2018). Goal orientation and motivational climate in university student-athletes. *Asian Journal of Education and Training*, 4(4), 290-294.

Jagacinski, C. M., Nicholls, J. G. (1984). Conceptions of ability and related affects in task involvement and ego involvement. *Journal of Educational Psychology*, 76(5), 909-919.

Maehr, M. L., Braskamp, L. A. (1986). *The motivation factor: A theory of personal investment*. Lexington Books/D.C. Heath and Com.

Maehr, M. L., Nicholls, J. G. (1980). Culture and achievement motivation: A second look. In N. Warren (Ed.), *Studies in cross-cultural psychology* (Vol. 2, pp. 221-267). New York: Academic Press.

Moran, A. (2004). *Sport and exercise psychology: A critical introduction*. Routledge.

Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91(3), 328-346.

Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.

Ryan, R. M., Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: Guilford Publications.

Roberts, G. C. (1984). Achievement motivation in children's sport. In J. Nicholls (Ed.), *The development of achievement motivation* (pp. 251-281). Greenwich, CT: JAI Press.

Roberts, G. C. (1992). Motivation in sport and exercise: Conceptual constraints and convergence. In G. C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (pp. 3-29), Champaign, IL: Human Kinetics.

Roberts, G. C. (2001). Understanding the dynamics of motivation in physical activity: The influence of achievement goals on motivational processes. In G. C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in exercise and sport* (pp. 1-50). Champaign, IL: Human Kinetics.

Roberts, G. C., Treasure, D. C., Balague, G. (1998). Achievement goals in sport: The development and validation of the perception of success questionnaire. *Journal of Sports Sciences*, 16(4), 337-347.

Roberts, G. C., Treasure, D. C., Conroy, D. E. (2007). *Understanding the dynamics of motivation in sport and physical activity: An achievement goal interpretation*. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (p. 3-30). John Wiley & Sons, Inc.

Roberts, G. C., Treasure, D. C., Kavussanu, M. (1997). Motivation in physical activity contexts: An achievement goal perspective. In P. Pintrich & M. Maehr (Eds.), *Advances in motivation and achievement* (Vol. 10, pp. 413-447). Stamford, CT: JAI Press.

Spink, K. S., Roberts, G. C. (1980). Ambiguity of outcome and causal attributions. *Journal of Sport Psychology*, 2(3), 237-244.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.

Toros, T. (2001). *Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel iklim ve hedeflerin özgünlük güçlük derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin.

Toros, T., Koruç, Z. (2005). Hedef yönelimleri ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki (Liseli erkek voleybolcular üzerine bir çalışma). *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 135-145.

Üngür, G. (2009). *Amatör ve profesyonel futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, İzmir.

Walling, M. D., Duda, J. L., Chi, L. (1993). The perceived motivational climate in sport questionnaire: Construct and predictive validity. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 15(2), 172-183.